

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата юридичних наук, доцента кафедри
земельного та аграрного права Навчально-наукового інституту права**

Київського національного імені Тараса Шевченка

Сюйви Ірини Сергіївни

на дисертаційну роботу Лучко Ірини Володимирівни на тему:

«Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного

контролю та нагляду», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду у

Національному університеті біоресурсів та природокористування

України на здобуття наукового ступеня доктора філософії за

спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження **Лучко Ірини Володимирівни** обумовлена низкою факторів науково-теоретичного та практичного характеру. Прагнення України до входження до Європейського союзу та виконання Україною своїх зобов'язань в межах Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Угоди про вільну торгівлю з ЄС зумовило також необхідність реформування системи державного контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів та приведення законодавства України у сфері ветеринарно-санітарних вимог до відповідності правовим актам ЄС.

Реформування системи державного контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів набуло принципової актуальності, адже забезпечення захисту життя та здоров'я особи, дотримання прав і законних інтересів споживачів продукції є одним із найголовніших принципів європейської політики, до досягнення стандартів якої наразі прагне Україна. Правові засади ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні є базисом та джерелом досягнення високих стандартів в даній сфері, оскільки в сучасних умовах законодавство України супроводжується низкою недоліків правового й організаційного характеру через наявність застарілих норм, прогалин,

дублювання та інших юридичних дефектів.

Своєчасність та актуальність теми дисертації також зумовлена тим, що розробка проблематики правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в доктрині аграрного права на сьогодні є недостатньою. Виконане дисертаційне дослідження сприятиме поглибленому вивченню сутності державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, ефективності правових приписів у зазначеній сфері.

Аналіз чинного законодавства у сфері державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду дозволив виявити його недоліки та прогалини і сформулювати пропозиції щодо їх подолання. Тобто, необхідність аналізу особливостей правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду зумовлена як поточними, так і перспективними потребами розвитку науки аграрного права та аграрного законодавства.

Рецензована дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України в межах розкриття окремих аспектів державної бюджетної теми «Організаційно-правові засади сталого розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні» (номер державної реєстрації 0119U100830) та відповідає п. 1.13 Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки від 26.03.2021 р. № 12-21, що додатково посилює актуальність теми дослідження.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, є обґрунтованими. Слід

звернути увагу на логічну структуру дослідження, послідовність та аргументованість положень дисертації. Структура дисертаційної роботи обумовлена предметом, метою та завданнями наукового дослідження. Дисертація складається із вступу, двох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків до кожного розділу та до роботи в цілому, списку використаних джерел та додатків. У **вступі** розкриваються актуальність теми дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, об'єкт, предмет, методи, мета і завдання дослідження, науково-теоретична основа дисертаційного дослідження, формулюються наукова новизна та практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ дисертації присвячений дослідженню теоретичних засад правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. В цьому розділі розкрито юридично природу державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, аналізується понятійно-категорійний апарат дисертаційного дослідження («правове забезпечення», «ветеринарний контроль», «ветеринарно-санітарний контроль», «державний ветеринарно-санітарний контроль», «ветеринарно-санітарний нагляд», «ветеринарно фармакологічний нагляд» та ін.) (підрозділ 1.1.).

Досліджуючи формування державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю у порівняльно-правовому аспекті (підрозділ 1.2.), здобувачка виокремлює та аналізує три групи підходів до визначення державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду, які містить законодавство пострадянських країн. Сутність першого полягає у ототожненні понять ветеринарно-санітарного контролю і нагляду ототожнюються, другий підхід передбачає пріоритет ветеринарного нагляду і третій – пріоритет поняття державного ветеринарно-санітарного контролю. На основі проведеного аналізу авторка обґрунтовує тенденції розвитку національного ветеринарного законодавства, що полягають у пріоритетності поняття державного ветеринарно-санітарного контролю.

Підрозділі 1.3. дисертації присвячено визначенню місця правового інституту державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю в системі права. Проаналізовано основні підходи до системи аграрного права, особливостей формування підгалузей права та ознак правових інститутів. Значний науковий інтерес становлять висновки дисертантки щодо комплексності та міжгалузевості як ознак правового інституту.

При визначенні системи принципів правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду (підрозділ 1.4) авторка вдало обрала методологію дослідження та сформувала галузеві принципи державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю на основі принципів аграрного права, які мають чітко виражений доктринальний характер, взявши за основу найсучаснішу класифікацію, запропоновану В.М. Єрмоленко. Проведений аналіз дозволив авторці вперше в аграрно-правовій науці запропонувати п'ятирівневу модель принципів державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю, яка охоплює міжнародні і національні (конституційні), міжгалузеві, галузеві, підгалузеві та інституційні принципи. Позитивно варто оцінити запропонований авторкою порівняльний аналіз відповідності законодавчих інституційних принципів державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю, який подано у вигляді таблиці (Додаток В).

Другий розділ дисертації присвячено аналізу проблемних питань субінституційного рівня державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Авторкою зосереджено увагу на особливостях правового забезпечення державного ветеринарно-санітарний контролю та нагляду за переміщенням тварин (підрозділ 2.1); з'ясовано характерні риси державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на ринках (підрозділ 2.2); встановлено специфіку державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за безпечністю і якістю ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини (підрозділ 2.3); виявлено особливості державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному

кордоні України та транспорті (підрозділ 2.4) розкрито механізм державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду під час полювання (підрозділ 2.5). Зазначена частина роботи має не лише теоретичне значення але характеризується і практичним спрямуванням, оскільки містить значну кількість пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства з досліджуваної проблематики.

Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок, з яких основний текст викладено на 170 сторінках, список використаних джерел (302 найменування) займає 35 сторінок, додатків – 4 сторінки. Структурна будова роботи дозволила авторці дослідити найбільш актуальні проблеми обраної теми та запропонувати низку слушних пропозицій, що сформульовані у підсумкових частинах до кожного розділу дисертації та у загальній підсумковій частині дослідження.

Авторкою в повному обсязі було досліджено як вітчизняне, так і міжнародне законодавство у сфері регламентації відносин, які виникають у сфері державного ветеринарного контролю та нагляду.

Окрім наукових праць з аграрного права І.В. Лучко дослідила значну кількість наукових праць із інших галузей юридичних наук (екологічного та природоресурсного права, адміністративного права, загальної теорії права тощо) (всього 302 найменування). Зазначене підтверджує достовірність наукових положень дисертації .

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертаційна робота є першим в сучасній юридичній науці України дослідженням правового забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. В поданій до захисту дисертації сформульована низка важливих положень, що є новими для науки аграрного права, достатньо аргументованими та виваженими.

Важливим теоретичним здобутком авторки дослідження слід вважати

вперше запропоновану універсальну критеріальну матрицю, яка дозволила розмежувати нагляд і контроль за критеріальною основою, яку складають функціональний, телеологічний, темпоральний та субординаційний критерії (с.42). Авторка переконливо доводить, що наведена критеріальна матриця є універсальною, тому легко накладається на базові категорії дослідження, зокрема державного і державного ветеринарного нагляду і контролю. А відтак, заслуговує підтримки висновок, що формою державного нагляду є спостереження, різновидом якого є моніторинг, тоді як формою державного контролю є перевірка (с.43).

Відповідає критеріям новизни позиція дисертантки щодо формування державного ветеринарно-санітарного нагляду і контролю як правового інституту, субінституційний рівень у якому складають нагляд і контроль: за переміщенням тварин, на ринках, за безпечністю і якістю ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини, на державному кордоні України та транспорті, під час полювання. А також виокремлення первісної фази становлення правового субінституту державного контролю та нагляду за благополуччям тварин (с.92).

Певний науковий інтерес становить вперше проведений порівняльно-правовий аналіз ветеринарного законодавства пострадянських країн, та зроблені на його основі висновки про пріоритет поняття державного ветеринарно-санітарного контролю над категорією нагляду.

Не викликає заперечень позиція дисертантки, що правовий механізм державного контролю та нагляду за безпечністю і якістю ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини містить значні прогалини на рівні підзаконного правового регулювання.

Важливим теоретичним здобутком авторки дослідження слід вважати висновок про те, що транспортування тварин є лише частиною ширшого поняття переміщення тварин, а тому необхідно внести корективи до

законодавчого сприйняття переміщення без його прирівнювання до транспортування, при цьому переміщення і транспортування тварин слід співвідносити як загальне і особливе, а транспортування і перевезення – як тотожні поняття.

Заслуговує уваги науковий підхід дисертантки, яким обґрунтовується положення про необхідність удосконалення законодавчої термінології, зокрема в частині уточнення понять «державний ветеринарно-санітарний контроль» та «державний ветеринарно-санітарний нагляд», заміни поняття домашніх тварин, яке є запозиченням з російської лексики, українським терміном «свійські тварини» та ін.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, належним чином обґрунтовані і характеризуються високим ступенем наукової достовірності.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог, для її тексту характерний формально-логічний спосіб викладання матеріалу, робота відрізняється смисловою завершеністю, цілісністю та єдністю змісту.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження. Положення і висновки дисертаційного дослідження мають значення для подальшого розвитку теорії аграрного та екологічного права в Україні. Практичне значення висновків дисертації І.В. Лучко полягає у можливості їх використання у науково-дослідній роботі; правотворчому процесі при вдосконаленні сучасного законодавства, зокрема розробленні змін і доповнень до нормативно-правових актів, що визначають систему державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду та правові основи її функціонування; у навчальному процесі – при підготовці навчальних посібників, підручників та навчально-методичних матеріалів, а також при викладанні навчальних дисциплін «Аграрне право», «Ветеринарне право», «Екологічне право», «Фауністичне право», «Адміністративне право»;

Оцінка ідентичності анотацій та основних положень дисертації.

Анотація відповідає основним положенням, які викладено у тексті дисертації, є коротким викладом основного змісту дисертаційного дослідження, основних результатів та положень наукової новизни.

Анотацію подано українською та англійською мовами.

Основні висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, повно висвітлено у 11 наукових працях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, і 8 тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу І.В. Лучко «Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду», слід звернути увагу на деякі дискусійні положення і висловити окремі зауваження як підґрунтя для обговорення під час захисту:

1. На с. 93 дисертації зазначається «у структурі аграрного права ветеринарне право слід розглядати як підгалузь, відповідно державний ветеринарно-санітарний нагляд і контроль – як правовий інститут, субінституційний рівень у якому складають нагляд і контроль на ринках, за безпечністю і якістю ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини, на державному кордоні України та транспорті, під час полювання». Підтримуючи в цілому формування та визначені в роботі особливості даного правового інституту, вважаємо дискусійним висновок дисертантки про його місце в системі аграрного права. Потребує додаткової аргументації виокремлення в системі аграрного права – ветеринарного права як підгалузі права та його співвідношення з правом продовольчої безпеки як підгалузі аграрного права;

2. В дисертації вживаються терміни «добробут тварин» та «благополуччя тварин» але чіткого розмежування чи переваги у

використанні цих термінів авторка не наводить. Хотілось би почути при захисті авторський погляд на спільні та відмінні ознаки наведених категорій;

3. Вбачається, що було б доцільно один із підрозділів дисертації присвятити висвітленню проблем застосування юридичної відповідальності за правопорушення у сфері здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду відповідно до національного законодавства, відповідності складу правопорушень, санкцій тощо міжнародним вимогам та законодавству ЄС. Тим більше, що в роботі дослідниця аналізує окремі аспекти притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності;

4. В дисертації наявна велика кількість слухних пропозицій щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства. Підготовка відповідних проектів законодавчих актів збагатили б роботу та підвищили б її практичне значення з огляду на можливість реалізації таких пропозицій у правотворчій сфері.

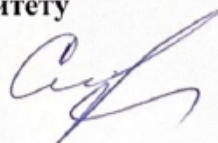
Зазначені міркування та висловлені зауваження носять переважно дискусійний характер та характер побажань, не ставлять під сумнів значимість дисертаційної роботи, достовірність її висновків та наукову новизну одержаних результатів і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертація Ірини Володимирівни Лучко «Правове забезпечення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду» є комплексною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні положення щодо розвитку правового регулювання державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в аграрно-правовій науці, що є певним внеском у розвиток науки аграрного права, практику законотворення та правозастосування у сфері регулювання аграрних відносин.

За своєю актуальністю, ступенем наукової новизни, рівнем теоретичного і практичного значення дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 03.04.2019 року № 283), а також вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її авторка – **Лучко Ірина Володимирівна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

**Офіційний опонент,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри земельного та аграрного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Ірина СЮЙВА

**Вчений секретар
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Н.В. Караульна

